

ЯРЕМЕНКО

УДК 658.15

ПЕЛЕХАТА

Валентина Григорівна
v.o.yaremenko@gmail.com

Катерина Миколаївна

АНАЛІЗ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

THE ANALYSIS OF FINANCIAL RESULTS OF ACTIVITIES OF ENTERPRISES OF UKRAINE

к.е.н., доцент, Харківський
інститут фінансів
Київського національного
торговельно-економічного
університету

студент, Харківський
інститут фінансів Київського
національного торговельно-
економічного університету

У статті проаналізовано динаміку і структуру фінансових результатів діяльності підприємств України за період 2015-2017 рр. Результати дослідження свідчать про те, що українські підприємства у 2017 р. стали функціонувати більш ефективно порівняно з 2015-2016 рр. Адже при скороченні частки підприємств, які отримали прибуток у 2017 р., загальний фінансовий результат до оподаткування значно збільшився. В той же час протягом досліджуваного періоду залишалася збитковою діяльність тих підприємств, які функціонують у таких галузях, як будівництво, операції з нерухомим майном, а також мистецтво, спорт, розваги та відпочинок. Для забезпечення задовільного фінансового стану підприємствам необхідно систематично та ретельно аналізувати фінансові показники діяльності та на підставі результатів фінансового аналізу приймати відповідні управлінські рішення, адаптовані до особливостей функціонування підприємства на ринку, завдань його фінансової стратегії й політики тощо.

* * *

В статье проанализированы динамика и структура финансовых результатов деятельности предприятий Украины за период 2015-2017 гг. Результаты исследования свидетельствуют о том, что украинские предприятия в 2017 г. стали функционировать более эффективно по сравнению с 2015-2016 гг. Поскольку при сокращении доли предприятий, которые получили прибыль в 2017 г., общий финансовый результат до налогообложения значительно увеличился. В то же время в течение исследуемого периода оставалась убыточной деятельность предприятий, функционирующих в таких отраслях, как строительство, операции с недвижимым имуществом, а также искусство, спорт, развлечения и отдых. Для обеспечения удовлетворительного финансового состояния предприятий необходимо систематически и тщательно анализировать финансовые показатели деятельности и на основании результатов финансового анализа принимать соответствующие управленческие решения, адаптированные к особенностям функционирования предприятия на рынке, задач его финансовой стратегии и политики и др.

* * *

Introduction. In modern economic conditions, every business should provide a state of their financial resources, which it would have the ability to smoothly fulfill financial obligations to the owners, employees, business partners and government

The **purpose** of the article is to study of dynamics and structure of financial performance of Ukrainian enterprises in the current economic conditions.

Results. There are analyzes of dynamics and structure of financial results of Ukrainian enterprises for the period 2015-2017 in the article. In particular, indicators the dynamics of the number of business entities in Ukraine; indicators the dynamics of financial results of enterprises of Ukraine by types of activity; indicators the structure of financial results of Ukrainian enterprises for 2015-2017 are calculated. The results of the study indicate that Ukrainian enterprises in 2017 began to function more effectively compared with 2015-2016. After all, with the reduction of the share of enterprises that received profits in 2017, the overall financial result before taxation increased significantly. Instead, in such industries as agriculture, forestry, fisheries and education, the activity of enterprises was profitable. During that period, the loss-making activity of those enterprises operating in such fields as construction, real estate operations, as well as art, sports, entertainment and recreation remained. In all other industries over the course of three years there was a heterogeneous dynamics of financial performance of enterprises.

Conclusion. To ensure a satisfactory financial position, enterprises need to systematically and thoroughly analyze financial performance and, based on the results of financial analysis, make appropriate management decisions that are adapted to the features of the company's operation in the market, the objectives of its financial strategy and policy, etc.

Ключові слова: діяльність підприємства, фінансовий результат, фінансовий стан, прибуток, збиток

Ключевые слова: деятельность предприятия, финансовый результат, финансовое состояние, прибыль, убыток

Keywords: enterprise activity, financial result, financial condition, profit, lesion

ВСТУП

У сучасних економічних умовах кожне підприємство має забезпечувати такий стан своїх фінансових ресурсів, за якого воно б мало здатність безперебійно виконувати фінансові зобов'язання перед власниками, найманими працівниками, діловими партнерами та державою. Дослідженню теоретичних та практичних аспектів аналізу фінансових результатів діяльності підприємств присвячено багато праць вітчизняних вчених. Серед останніх публікацій варто виділити дос-

лідження Н.П. Воробйової, Р.О. Музиченка [1], І.С. Ладунки, Є.А. Кучеренко [4], В.С. Петренко, О.П. Квасової [5] та інших. В той же час проблеми ефективності функціонування українських підприємств потребують постійного моніторингу та визначення заходів щодо забезпечення стабільного фінансового стану суб'єктів господарювання.

МЕТА РОБОТИ полягає у дослідженні динаміки і структури фінансових результатів діяльності українських підприємств у сучасних економічних умовах.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методологічною та інформаційною основою дослідження виступають наукові праці вітчизняних фахівців з питань управління фінансовим станом підприємств, а також звітність Державної служби статистики України. При проведенні дослідження використані методи структурно-логічного аналізу, порівняння та узагальнення.

РЕЗУЛЬТАТИ

В економічній літературі термін «фінансовий стан підприємства» трактується як комплексне поняття, яке є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємства, визначається сукупністю виробничо-господарських факторів і характеризується системою показників, що відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів [5, с. 141].

Аналіз фінансового стану підприємства дає якісну та кількісну інформацію про його діяльність, яка необхідна для багатьох суб'єктів ринку [1, с. 122]. Методичні засади здійснення фінансового аналізу підприємств та організацій в Україні визначені у наступних нормативно-правових документах:

– Методика проведення поглибленого аналізу фінансово-господарського стану підприємств та організацій: Наказ Агентства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій від 27.06.97 р. № 81;

– Методичні рекомендації по аналізу фінансово-господарського стану підприємств та організацій: Лист Державної податкової адміністрації України від 27.01.98 р.

№ 759/10/20-2117;

– Методика інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств та організацій: Наказ Агентства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій від 23.02.98 р. № 22.

На основі доступної звітнооблікової інформації можна оцінити фінансове положення підприємства. Основним інструментом для цього слугує економічний аналіз, за допомогою якого можна об'єктивно оцінити внутрішні і зовнішні відносини об'єкта, охарактеризувати його платоспроможність, ефективність і прибутковість діяльності, перспективи розвитку, а потім за його результатами прийняти обґрунтовані рішення [4, с. 186].

Для аналізу ефективності функціонування українських підприємств у сучасних економічних умовах потрібні їх кількісна та якісна характеристика. Про динаміку кількості суб'єктів господарювання в Україні у 2015-17 рр. свідчать дані табл. 1.

Як бачимо, у 2016 р. відбулося суттєве скорочення кількості суб'єктів господарювання в Україні – в цілому на 108808 одиниць – переважно за рахунок припинення діяльності фізичними особами-підприємцями. Проте, вже у 2017 р. кількість суб'єктів господарювання значно збільшилася (на 246547 одиниць), як за рахунок зростання кількості юридичних осіб, так і за рахунок збільшення кількості фізичних осіб-підприємців.

Далі проаналізуємо динаміку фінансових результатів до оподаткування підприємств України за період 2015-17 рр. у розрізі видів діяльності (табл. 2).

Таблиця 1

Динаміка кількості суб'єктів господарювання в Україні за 2015-17 рр. [розраховано за даними [3, 4]]

Кількість суб'єктів господарювання	2015	2016	2017	Відхилення	
				2016/2015	2017/2016
Усього, в тому числі:	1974439	1865631	2112178*	-108808	246547
- підприємства	343561	306470	338254	-37091	31784
- фізичні особи-підприємці	1630878	1559161	1773924*	-71717	214763

* Дані станом на 5 грудня 2017 року [4]

Таблиця 2

Динаміка фінансових результатів підприємств України за 2015-17 рр. за видами діяльності, млн. грн.

[розраховано за даними [3]]

Фінансовий результат до оподаткування	2015	2016	2017	Відхилення	
				2016/2015	2017/2016
Усього	-340126,6	-22201,5	287848,5	317925,1	310050,0
сільське, лісове та рибне господарство	103137,6	91109,5	79546,7	-12028,1	-11562,8
промисловість	-181360,9	-7569,6	85429,5	173791,3	92999,1
будівництво	-25074,1	-9342,9	-3760,7	15731,2	5582,2
оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	-80564,3	7277,0	39176,4	87841,3	31899,4
транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	-13921,8	12819,7	-16117,0	26741,5	-28936,7
тимчасове розміщування й організація харчування	-7094,4	-1947,6	1947,0	5146,8	3894,6
інформація та телекомунікації	-10166,6	4197,9	14970,7	14364,5	10772,8
фінансова та страхова діяльність	-171,3	-91658,3	55567,6	-91487,0	147225,9
операції з нерухомим майном	-63470,1	-42950,2	-12793,2	20519,9	30157,0
професійна, наукова та технічна діяльність	-47964,1	21079,8	45351,5	69043,9	24271,7
діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	-9425,1	-4347,7	137,2	5077,4	4484,9
освіта	105,3	102,8	159,7	-2,5	56,9
охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	-961,1	311,7	342,4	1272,8	30,7
мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	-3489,2	-1512,8	-2184,2	1976,4	-671,4
надання інших видів послуг	293,5	229,2	74,9	-64,3	-154,3

Наведені у табл. 2 дані свідчать про те, що у 2015-16 рр. більшість українських підприємств мала збитки, адже загальний фінансовий результат до оподаткування має від'ємне значення. Лише у 2017 р. українським підприємствам вдалося подолати кризу та отримати позитивний фінансовий результат. Отже, в цілому спостерігається позитивна динаміка фінансових результатів діяльності підприємств за досліджуваний період. Це підтверджують порівняльні розрахунки, так у 2016 р. збитки скоротилися на 317925,1 млн. грн., а у 2017 р. – на 310050 млн. грн..

Аналіз динаміки фінансових результатів україн-

ських підприємств у розрізі видів діяльності показав, що протягом всього досліджуваного періоду збитковою була діяльність тих підприємств, які функціонують у таких галузях, як будівництво, операції з нерухомим майном, а також мистецтво, спорт, розваги та відпочинок. Натомість у таких галузях, як сільське, лісове, рибне господарство та освіта діяльність підприємств була прибутковою. В усіх інших галузях протягом трьох років спостерігалася неоднорідна динаміка фінансових результатів діяльності підприємств.

Проаналізуємо далі структуру фінансових результатів підприємств України за 2015-17 рр. (табл. 3).

Таблиця 3

Структура фінансових результатів підприємств України за 2015-2017 рр. [розраховано за даними [3]]

Показник	2015		2016		2017	
	фінансовий результат, млн.грн.	у % до загальної кількості підприємств	фінансовий результат, млн.грн.	у % до загальної кількості підприємств	фінансовий результат, млн.грн.	у % до загальної кількості підприємств
Підприємства, які одержали прибуток	475321,2	73,7	523759,4	73,4	673891,1	72,8
Підприємства, які одержали збиток	-815447,8	26,3	-545960,9	26,6	-386042,6	27,2

Як бачимо, за даними табл. 3 питома вага підприємств, які отримували прибуток, протягом досліджуваного періоду поступово зменшилась майже на 1%, тобто з 73,7 % до 72,8 %. Відповідно питома вага підприємств, які отримували збиток, протягом досліджуваного періоду поступово збільшилась майже на 1 %, тобто з 26,3 % до 27,2 %. Отже, в цілому протягом трьох років структура фінансових результатів підприємств залишилась майже незмінною.

ВИСНОВКИ

Таким чином, узагальнюючи результати аналізу можна дійти висновку, що українські підприємства у 2017 р. стали функціонувати більш ефективно порівняно з 2015-16 рр.. Адже при скороченні частки підприємств, які отримали прибуток у 2017 р., загальний фінансовий результат до оподаткування значно збільшився, а саме на 310050 млн. грн.

Підсумовуючи відзначимо, що розвиток економіки нерозривно пов'язаний з фінансовим станом суб'єктів господарювання, який в свою чергу залежить від ефективності їх діяльності. Для забезпечення задовільного фінансового стану підприємствам необхідно систематично та ретельно аналізувати фінансові показники діяльності та на підставі результатів фінансового аналізу приймати відповідні управлінські рішення, адаптовані до особливостей функціонування підприємства на ринку, завдань його фінансової стратегії й політики тощо.

Список використаних джерел

1. Воробійова Н.П., Музиченко Р.О. Аналіз фінансового стану підприємства: сутність і необхідність. Проблеми інноваційно-інвестиційного розвитку. 2017. № 13. С. 116-123.
2. Діяльність підприємств. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 02.10.2018).
3. Кількість ФОП зменшилася на 24 % за 2 місяці. URL: <https://mind.ua/news/20181095-kilkist-fop-zmenshilasya-na-24-za-2-misyaci> (дата звернення: 03.10.2018).
4. Ладунка І.С., Кучеренко Є.А. Шляхи покращення фінансово-економічної діяльності підприємства. Економіка і суспільство. 2016. Вип. 5. С. 185-188.
5. Петренко В.С., Квасова О.П. Оцінка та шляхи покращення фінансового стану підприємства. Международный научный журнал. 2015. № 8. С. 139-142.

References

1. Vorobyova N.P., Muzychenko R.O. Analysis of financial condition: the nature and necessity. Problems of innovation and investment development. 2017. № 13. pp. 116-123 (in Ukrainian)
2. Activity of enterprises. State Statistics Service of Ukraine. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (last accessed: 02.10.2018). (in Ukrainian)
3. The quantity of individual entrepreneurs decreased by 24 % in 2 months. URL: <https://mind.ua/news/20181095-kilkist-fop-zmenshilasya-na-24-za-2-misyaci> (last accessed: 03.10.2018) (in Ukrainian)
4. Ladunka I.S., Kucherenko E.A. Ways to improve the financial condition of businesses in today's economy. Economics and Society. 2016. Issue 5. pp. 185-188 (in Ukrainian).
5. Petrenko V.S., Kvasova O.P. Estimation and ways to improve the financial condition of the enterprise. International Scientific Journal. 2015. № 8. pp. 139-142 (in Ukrainian).